

Režie a texty písní
MICHAL PRZEBINDA

Úprava a dramaturgie
JANA PITHARTOVÁ

Hudba
NORBERT LICHÝ

Scéna a kostýmy
MARTA ROSZKOPFOVÁ

Loutky a jevištní mechanika
JIŘÍ BÍNA

Pohybová spolupráce
JOSEF KOTĚŠOVSKÝ j. h.

Nápověda
JIŘINA ČÍŽKOVÁ

Inspice
JOHANA DUBOVÁ

Světla
JIŘÍ KOS

Jevištní mistr a šéf výpravy
BEDŘICH LOSOVSKÝ

Garderoba
JANA LHOTSKÁ

Rekvizity
SOŇA MATĚJKOVÁ

Vlásenky
DANA ZAJÍČKOVÁ

Program vydala
Divadelní společnost Petra Bezruče, s. r. o.,

k 1. premiéře sezony 2001-2002.

Textovou část připravila Jana Pithartová.
Výtvarně zpracovala Marta Roszkopfová.

Divadelní společnost Petra Bezruče, s. r. o.,
pod uměleckým vedením Janusze Klimszy,
provozuje Divadlo Petra Bezruče.
Zřizovatelem Divadla Petra Bezruče
je Magistrát města Ostravy.

Práva k provozování tohoto díla
zastupuje DILIA,
divadelní a literární agentura,
občanské sdružení, Krátkého 1, 190 03 Praha 9.

SPONZOŘI:

SWE SEVEROMORAVSKÁ
ENERGETIKA

pneukom spol. s r.o.
PNEUMATIKA A KOMPRESORY

S
Sírius

SEKO
SYSTEM

KVĚTINY NA PREMIÉRY DODÁVÁ
KVĚTINÁŘSTVÍ
„NATAŠA MACHATÁ“
Dr. Matfínka 1416, Ostrava-Hrabůvka

V TURECKÉ AN PLODNÁ LÁS

KOMEDIE ČESKÝCH LI

PREMIÉRA 7. ZÁŘÍ 2001 OD 19.00

M ZAJETÍ EB SKY SNAHA

DOVÝCH LOUTKAŘŮ

Osoby a obsazení:

Král Merandus

NORBERT LICHÝ

Drahý rádce Fenicianus

VÍTĚZSLAV KRYŠKE

Znejmilejší lokajná Clotylda

KATEŘINA KREJČÍ

Nezdárný princ Luksumburk

ROMAN HAROK

Milostivá princezna Florentina

MARKÉTA VIKTOROVÁ

Kašpárek

JOSEF KALUŽA

Kalupinka

MARCELA ČAPKOVÁ

Turecký sultán

DANIEL ZAORAL

Strejček Škrhola

JAN ODL

Turci

JAROSLAV VRZAL,

MICHAL FIDLER

nebo **PAVEL JOHANČÍK**

PARTNEŘI:

Moravské noviny
SVOBODA

Moravskoslezský
INFOBOX

www.msbox.cz

ČESKÝ ROZHLAS
OSTRAVA

epyllion
literární kavárna

 I.A.E.S.T.E.
I.A.E.S.T.E. Ostrava

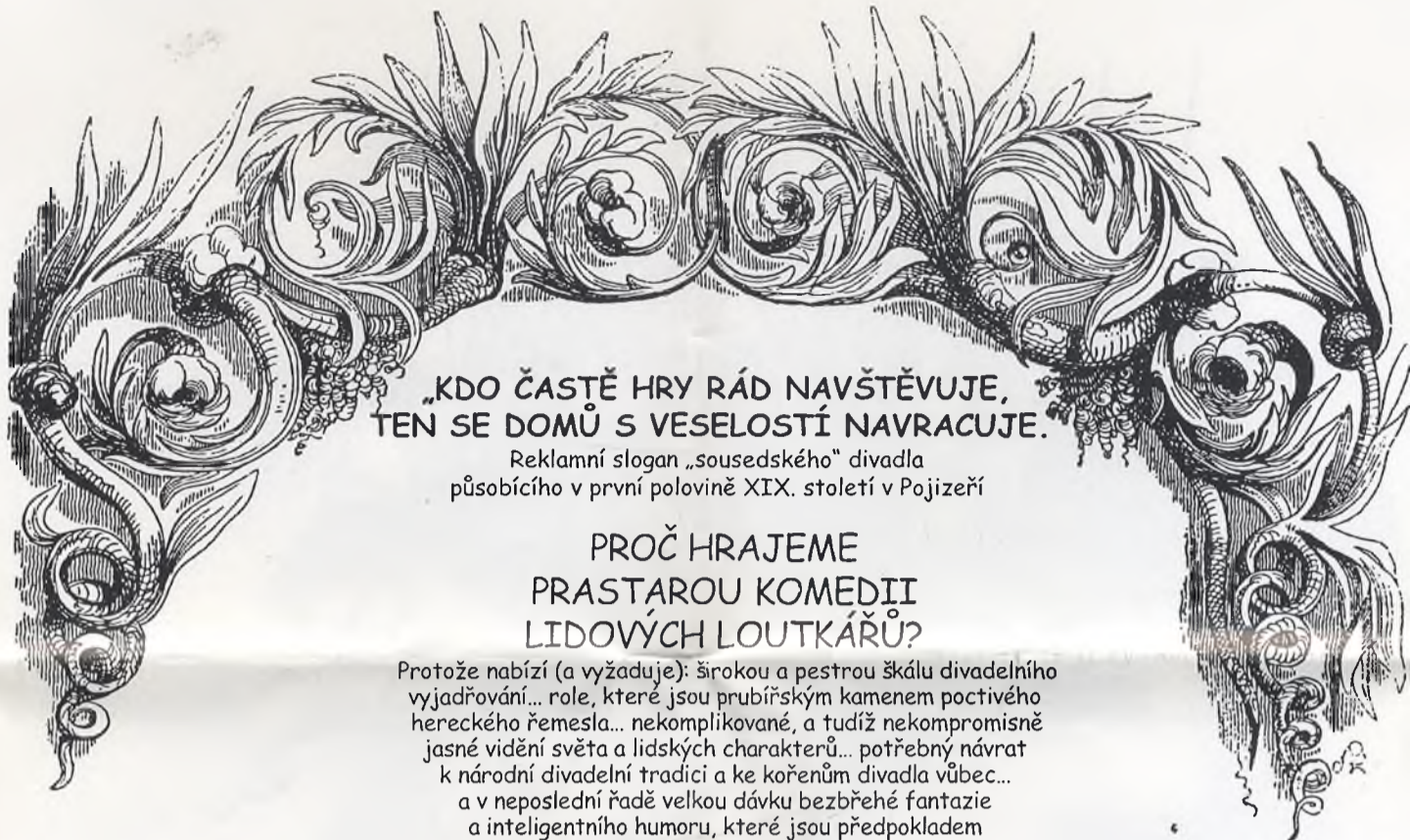
**HRAVÉ
RÁDIO
HELLAX
93,7 FM**

LIBREX
KAVÁRNA A KNIHOVNA

HODIN V DIVADLE PETRA BEZRUČE

DIVADLO LIDOVÝCH LOUČKÁŘŮ

VZNIKALO SOUBĚŽNĚ S „VELKÝM DIVADLEM“, A TO Z DŮVODŮ RYZE PRAKTICKÝCH. NA ROZDÍL OD HERECKÝCH SPOLEČNOSTÍ MOHLO BYT MNOHEM SNÁŽE PROVOZOVÁNO JAKO RODINNÝ PODNIK A NAMNOZE SE JÍM ŽIVILI VÁLEČNÍ INVALIDÉ NEBO VDOVY. LACINĚJŠÍ PROVOZ LOUČKOVÉHO DIVADLA UMOŽŇOVAL NIŽŠÍ VSTUPNÉ, A LOUČKOVÁ PŘEDSTAVENÍ BYLA TEDY VELMI OBLÍBENOU ZÁBAVOU PŘÍSTUPNOU LIDOVÉMU PUBLIKU VE MĚSTĚ I NA VENKOVĚ. PRVNÍMI LOUČKAMI BYLY MARIONĚTY, ŘÍKALO SE JIM PANÁČCI, HAJDULÁCI, TAJTRDLÍCI, TATRMÁNČI... REPERTOÁR PŘEJÍMALI LIDOVÍ LOUČKÁŘI ZPRVU OD SVÝCH HERECKÝCH „KOLEGŮ“, JEJICH ČINOHERNÍ I OPERNÍ TEXTY PŘIZPŮSOBOVALI SVÝM POTŘEBÁM A MOŽNOSTEM. PRVNÍ LOUČKÁŘI PŘIŠLI DO ČECH KONCEM XVI. STOLETÍ Z ANGLIE A POZDĚJI TAKÉ Z ITÁLIE, Z NEJSTARŠÍCH ANGLICKÝCH LÁTEK JSOU DODNES ZNÁMÉ HRY JOHANNES DOKTOR FAUST A O KRÁLI ASVEROVI, Z ITALSKÝCH DON JUAN A O HERKULOVÍ A KRÁLOVNĚ ALCESCE. PO TRICETILETÉ VÁLCE PŘEVLÁDL NA ČESKÉ PROFESIONÁLNÍ I LIDOVÉ SCĚNĚ VLIV NĚMECKÝ. POPULÁRNÍ POSTAVOU NĚMECKÉ LIDOVÉ FRAŠKY BYL HANSWURST - OBHROUBLÝ HLUPÁK A OBECNÍ BLÁZEN - Z NĚHOŽ SE V ČESKÉM DIVADLE MNOHA OKLIKAMI VYVINUL VYKUTÁLENÝ KAŠPÁREK (DŘÍVE PIMPRLE, KAŠPRLE).

„KDO ČASTĚ HRY RÁD NAVŠTĚVUJE,
TEN SE DOMŮ S VESELOSTÍ NAVRACUJE.“

Reklamní slogan „sousedského“ divadla
působícího v první polovině XIX. století v Pojizeří

PROČ HRAJEME PRASTAROU KOMEDII LIDOVÝCH LOUČKÁŘŮ?

Protože nabízí (a vyžaduje): širokou a pestrou škálu divadelního vyjadřování... role, které jsou prubířským kamenem poctivého hereckého řemesla... nekomplikované, a tudíž nekompromisně jasné vidění světa a lidských charakterů... potřebný návrat k národní divadelní tradici a ke kořenům divadla vůbec... a v neposlední řadě velkou dávkou bezbřehé fantazie a inteligentního humoru, které jsou předpokladem dobré divadelní zábavy.

Zasvěcenější odpověď najdeme v doslovu Vladimíra Štěpánka ke knižnímu vydání tří loutkářských her

Johannes doktor Faust, Jenovefa a Don Šajn.

Hovoří v něm tedy o jiných postavách a příbězích, v zásadě však velmi podobných těm našim.

....Pokusme se nějak odpovědět na otázky, jež se nám nabízejí, načrtnout obraz světa starých lidových loutkářů a jejich produkci, říci si, jaký smysl, jakou cenu mělo ve své době a má pro nás jejich dílo.

Nahlédněme nejprve do tajů jejich dramatického a divadelního umění. Není těžko rozpoznat, že v hrách, které máme před sebou, hrají prim povahy jejich hlavních hrdinů. Co se tu děje, je jednoznačně důsledkem toho, co hlavní postavy chtějí a podnikají, do čeho se z vlastní vůle pouštějí. A jsou to velmi náročné choutky, nejsmělejší požadavky, velmi divoké nápady:

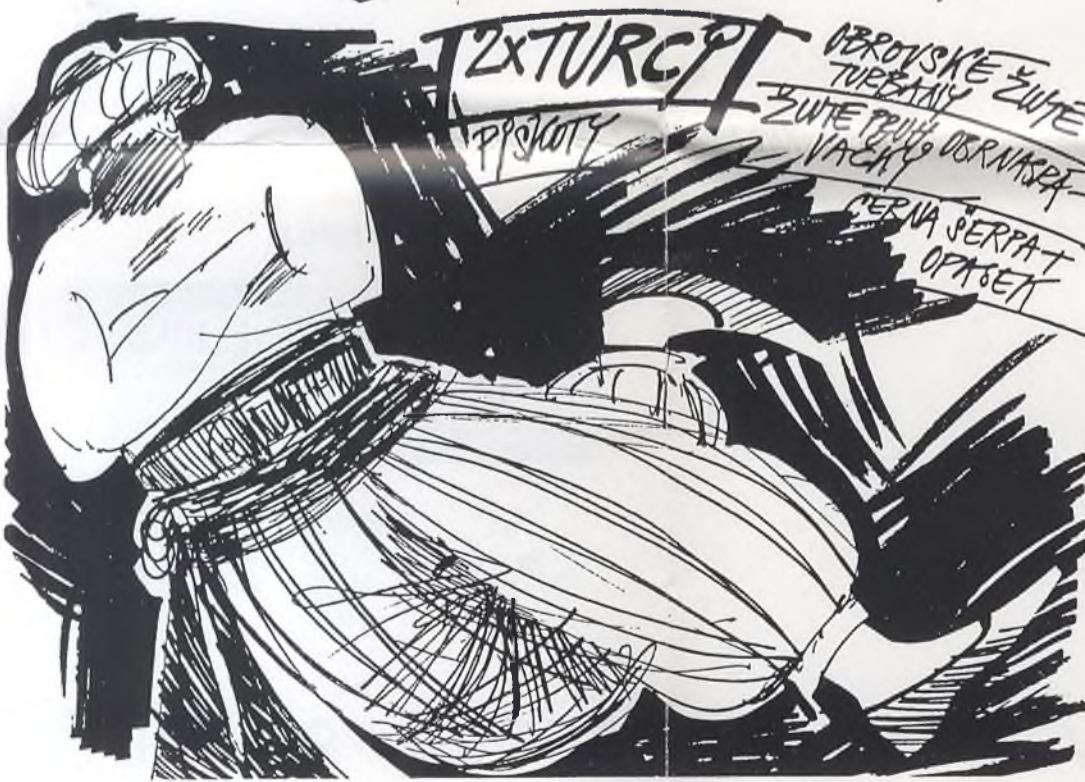
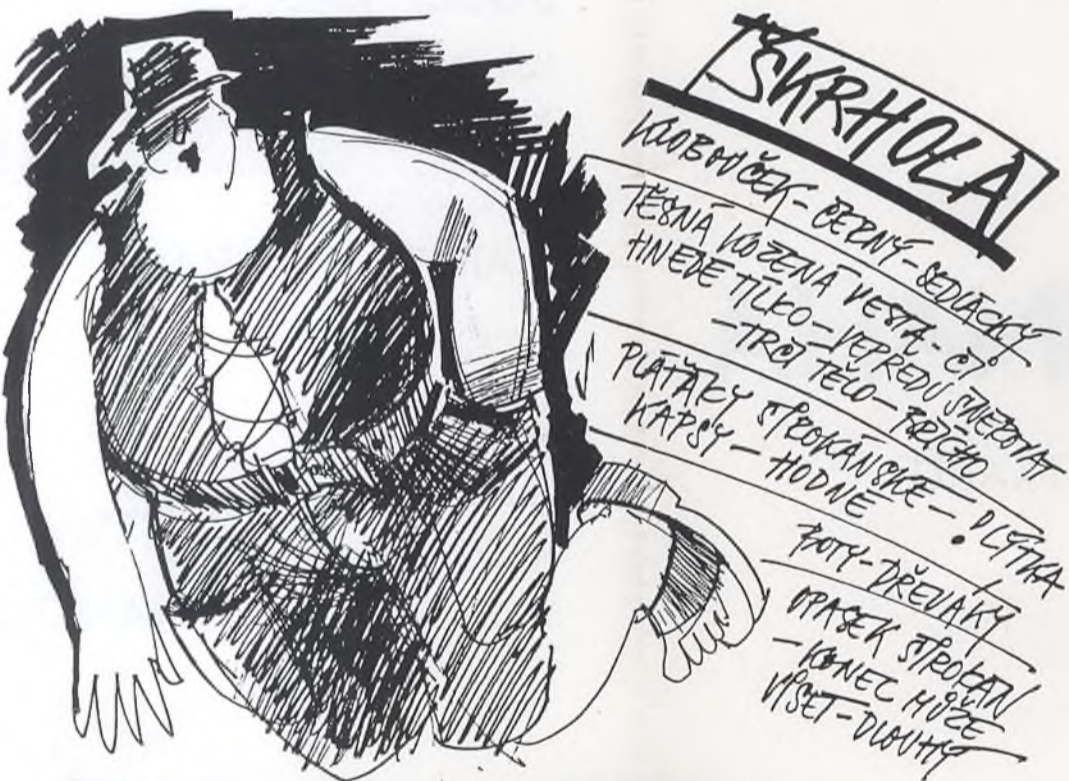
Faust chce být vysoko vyvýšen, omračovat svět svým zázračným uměním, Dona Šajn chce hýřit a milovat podle své libosti, Golo si zamane mít choť svého vznešeného pána, ctnou Jenovefu. To samo o sobě by ovšem nezakládalo zvláštní osobitost těchto her, motivy tohoto druhu najdeme běžně v starší i novější dramatičce i v jiných literárních žánrech. Co je tu už sverázné, osobité, je způsob, jak naši hrdinové za svou práci jdou a jak si vůbec v životě vedou. Lze říci, že si vedou s ohromující primitivností, s nehoráznou prostoduchostí. K svým velkým rozhodnutím dospívají bez trošky vážnějšího rozmyšlení, svá dobrodružství rozehrávají s mentalitou dítěte, které si škrtá sinkami. Ani vysoce učený doktor Faust se nenamáhá, aby domyslel, do čeho se pouští, nepotřebuje než lehké ukonejšení, aby přijal d'áblovy podmínky... Don Šajn propichuje lidi doslova na potkání, mezi řečí, s pravou konverzační lehkostí.

Golo zaútočí na čest vznešené dámy, sotva manžel vyšel ze dveří, a stejně pohotově, hned jak uslyší odmítavou odpověď, dává kolem sebe zavírat a zabíjet. O mnoho rozumnější není ani Jenovefín manžel, nepotřebuje mnoho, aby uvěřil hanebné pomluvě a poručil, aby milovanou choť „zavraždili, vyloupali jí oči, vyřízli jazyk a jemu to odevzdali“. Nejde jen o to, že tito hrdinové jsou bez mravních skrupulí a naivně zbrklí - jsou neteční i k sobě samým, ani v krajních situacích svého vlastního osudu si nevedou s opravdovější vážností. Když je Faustův pozemský život už u konce a pekelná budoucnost hotovou věcí, Faust konverzuje, deklamuje a poučuje bez skutečného vnitřního pohnutí. V stejném duchu Šajn, když ho už „obstupují pekelní drabantí“, prohlásí, že „nyní začne kvílet, začne se modlit, aby dívky si z něho příklad vzaly a těch hrůzných věcí se vystříhaly, kterých on se dopustil a tak velmi zhřešil“. Nad mrtvolou nešťastné Jenovefy její manžel, který jí přece hluboce miloval a je obtížen těžkou vinou za její utrpení a smrt, rozšafně konstatuje: „Hle, zde leží tělo spanilé, nebylo zvyklé našemu pokrmu. Dokonala cíle života svého“, a nařizuje: „Moji věrní, než moji manželku odtud odvezem do kaple, tak sobě jednu vlasteneckou píseň zapějeme.“

Už z tohoto letmého pohledu na charaktery hlavních postav je zřetelně vidět, oč v těchto hrách vlastně jde. V jejich základech jsou veliké věci, veliké lidské city, osudné, tragické vášně, ctízádnost. Láska, žárlivost, pomstychtivost, ale jsou traktovány jako záležitost, kterou snadno zařídíme, jako by šlo o hru se životem, a ne o život. Je tu groteskní rozpor mezi skutečnou závažností a důsazností takových citů a činů a jejich lehkým pojetím; velké, osudové momenty lidské existence jsou sníženy a zesměšněny

Umění pojmut vážné stránky života lehkovázně nebo dokonce komicky není snadné, v tom směru vede velmi úzká hranice mezi cynismem a osvobozujícím smíchem. Ze staří loutkáři dosáhli dojmů, který nejen působil zábavně a mile na hrubozrné diváky jejich doby, nýbrž není bez původu ani pro nás, to je dáno tím, že své pojetí dovedli umělecky realizovat s větší promyšleností a obratností, než se na první pohled zdá.

O totéž se pokoušíme i my, v příběhu výsostně věrné lásky, která, prověřena léty odložením a vyzkoušena těžkými ranami osudu, po osmadvaceti letech dosáhne šťastného naplnění a rádného požehnání. Kéž naše komedie vzbudí smích, a nikoli výsměch či úsměšek!

ROZVOJ ČESKÉHO LOUTKÁŘSTVÍ PROPUKL V DOBĚ NÁRODNÍHO OBROZENÍ, VE DRUHÉ POLOVINĚ XVIII. STOLETÍ. JEHO SPECIFICKÝM RYSEM BYLA V PRVNÍ POLOVINĚ XIX. STOLETÍ TVORBA PŮVODNÍCH LOUTKOVÝCH HER. ŘADA Z NICH SE DOCHOVALA V PÍSEMNÉ PODOBĚ, PŘEDEVŠÍM DÍKY TIŠTĚNÉMU VYDÁNÍ HER PROVOZOVANÝCH LEGENDÁRNÍM LOUTKÁŘEM MATĚJEM KOPECKÝM. VĚTŠINA JEJICH AUTORŮ ZŮSTALA V ANONYMITĚ, ALE ZNÁME NA PŘÍKLAD JMÉNO PROKOPA KONOPÁSKA, KTERÝ JE PRAVDĚPODOBNÝM AUTOREM KOMEDIÍ OLDŘICH A BOŽENA, PAN FRANC ZE ZÁMKU, JAN KOVAŘÍK, STREJČEK, ŠKRHOLA A DALŠÍCH LOUTKOVÝCH HER, PSANÝCH VESMĚS PRO SPOLEČNOST M. KOPECKÉHO. NEJSTARŠÍ PÍSEMNÁ ZMÍNKA O NAŠÍ KOMEDII JE Z ROKU 1851. HRA ZNÁMÁ TEHDY POD NÁZVY TURECKÉ POMEZÍ, V TURECKÉM ZAJETÍ, KRÁL HLUPONĚ, UŠATÝ KRÁL, NEHODA NA MOŘI... SE V ČECHÁCH HRÁLA UŽ V DOBÁCH OBROZENSKÝCH A BYLA MEZI LOUTKÁŘI VELMI OBLÍBENA. ZA ZVÝŠENÉ VSTUPNÉ JI KTERÁSI SPOLEČNOST HRÁLA TAKÉ V NĚMECKÉ VERZI OBOHACENÉ O SEDM MORDŮ. NAŠE INSCENACE VYCHÁZÍ Z VERZE ČESKÉ, KTERÁ SE SPOKOJILA S MORDEM JEDINÝM. JEJÍ TEXT SE ZACHOVAL V RUKOPISU MORAVSKÉHO LOUTKÁŘE JOSEFA RUMLA A BYL OTIŠTĚN V ANTOLOGII KOMEDIE A HRY ČESKÝCH LIDOVÝCH LOUTKÁŘŮ (1959), KTEROU SESTAVIL DR. JAROSLAV BARTOŠ.

